

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2014. gada 6. februārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — LESD 52. un 56. pants — Pakalpojumu sniegšanas brīvība — Atpūtas kuģa vadītāja apliecības izsniegšana — Nosacījums par dzīvesvietu izsniedzējā valstī — Ierobežojums nerezidentiem — Drošības jūrā nodrošināšana — Sabiedriskā kārtība

Lieta C-509/12

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunal Central Administrativo Norte* (Portugāle) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2012. gada 5. jūlijā un kas Tiesā reģistrēts 2012. gada 9. novembrī, tiesvedībā

Instituto Português e dos Transportes Marítimos (IPTM)

pret

Navileme – Consultadoria Náutica Lda ,

Nautizende – Consultadoria Náutica Lda .

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], tiesneši K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*], A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*] (referents), K. Toadere [*C. Toader*] un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

ģenerāladvokāts P. Mengoci [*P. Mengozzi*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Portugāles valdības vārdā – *L. Inez Fernandes, P. Portugal, M. Moreno*, kā arī *E. Gonçalves*, pārstāvji,

— Eiropas Komisijas vārdā – *H. Tserepa-Lacombe* un *P. Guerra e Andrade*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklauššanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – portugāļu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 52. un 56. pantu.
- 2 Šī prasība tika iesniegta tiesvedībā starp *Instituto Portuário e dos Transportes Marítimos (IPTM)* un *Navileme – Consultadoria Náutica Lda* (turpmāk tekstā – “*Navileme*”) un *Nautizende – Consultadoria Náutica Lda* (turpmāk tekstā – “*Nautizende*”) skolām par *IPTM* atteikumu atļaut piekļuvi atpūtas kuģa vadītāja apliecības (turpmāk tekstā – “kuģa vadītāja apliecība”) iegūšanas eksāmenam Eiropas Savienības pilsoņiem, kas nedzīvo Portugālē.

Portugāles tiesības

- 3 Noteikumu par atpūtas kuģošanas regulējumu, kas apstiprināti ar 2004. gada 25. maija Dekrētlikumu Nr. 124/2004 (*Regulamento da Náutica de Recreio, aprovado pelo Decreto-Lei 124/2004, Diário da República I, sērija A, Nr. 122, 2004. gada 25. maijs*; turpmāk tekstā – “*RNR*”), 29. panta 1. punktā ir noteikts:

“Nekaitējot nākamā panta normām, [vadītāja apliecību] *IPTM* izsniedz personai, kura pastāvīgi dzīvo valstī un kura var uzrādīt dokumentu, kas apstiprina atbilstošu mācību sekmīgu pabeigšanu atbilstoši 35. pantā paredzētajiem nosacījumiem. [...]”

Pamattiesvedība un prejudiciālais jautājums

- 4 No iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka *Navileme* un *Nautizende* iesniedza *Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto* [Administratīvajā un nodokļu tiesā] administratīvu sūdzību pret *IPTM*, kas ir iestāde Portugālē, kura organizē eksāmenus un izsniedz kuģa vadītāja apliecības. Šo divu kuģošanas skolu reģistrācijas vieta ir Portugālē un to darbības mērķis it īpaši ir nodrošināt kandidātu, kas vēlas likt eksāmenu, lai iegūtu šo apliecību, mācības. Šīs skolas apgalvo, ka kopš 2004. gada decembra *IPTM* atteicās pieļaut minētās apliecības eksāmenam viņu skolu audzēkņus, kas nedzīvo Portugālē, ar pamatojumu, ka tie neatbilst *RNR* 29. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem. Ir skaidrs, ka pirms *RNR* stāšanās spēkā nerezidenti varēja likt šo eksāmenu.
- 5 *Navileme* un *Nautizende* apgalvoja, ka nosacījums par dzīvesvietu, kas paredzēts *RNR* 29. panta 1. punktā, nav saderīgs nedz ar Savienības tiesībām, nedz ar Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, ar kuru ir aizliegti pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumi, pamatojoties uz pilsonību un dzīvesvietu. Ar šo nosacījumu tiek ierobežota audzēkņu brīvība saņemt dalībvalstīs, kas nav to dzīvesvietas valstīs, šajā gadījumā Portugālē, mācību pakalpojumus, lai sagatavotos kuģa vadīšanas eksāmenam. Tās apgalvo, ka šis ierobežojums samazina audzēkņu skaitu, kas piedalās to mācībās. *Navileme* un *Nautizende* uzskata, ka šāds ierobežojums nav attaisnots, ievērojot LESD.
- 6 Pamatojoties uz šo argumentu, *Navileme* un *Nautizende* prasīja *Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto*, pirmkārt, piespriest *IPTM* tām samaksāt zaudējumu atlīdzību un, otrkārt, likt pieļaut Savienības pilsoņus, kas nedzīvo Portugālē, kuģa vadītāja apliecību eksāmenam un, ja šis eksāmens tiek nokārtots, atļaut šiem pilsoņiem vadīt kuģus ar saņemto apliecību. *Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto* apmierināja to prasības.
- 7 *IPTM* šo spriedumu pārsūdzēja iesniedzējtiesā.

- 8 Šādos apstākļos *Tribunal Central Administrativo Norte* [Ziemeļu centrālā administratīvā tiesa] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Savienības tiesības, ievērojot principu par diskriminācijas starp dalībvalsts pilsoņiem un citas dalībvalsts pilsoņiem [...] aizliegumu (LESD 18. pants), ievērojot personu pārvietošanās Savienībā brīvību [...] un tās izņēmumus (LESD 45. panta 3. punkts), kā arī ievērojot pakalpojumu sniegšanas brīvību un tās iespējamus ierobežojumus (LESD 52. un 62. pants), ir jāinterpretē tādējādi, ka tām ir pretrunā tāda valsts tiesību norma, kurā kā nosacījums [kuģa vadītāja apliecības] saņemšanai ir noteikta prasība par dzīvesvietu valstī?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 9 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 52. un 56. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kāds ir pamatlietā, kas Savienības pilsoņiem, kuri vēlas saņemt šīs dalībvalsts kuģa vadītāja apliecību, paredz nosacījumu par dzīvesvietu valsts teritorijā.
- 10 Ievadam ir jāatgādina, ka, pirmkārt, uzņēmums var atsaukties uz pakalpojumu sniegšanas brīvību attiecībā uz valsti, kurā tas ir nodibināts, ja tas pakalpojumus sniedz pakalpojumu saņēmējiem citā dalībvalstī, un, otrkārt, visos gadījumos, kad pakalpojumu sniedzējs piedāvā pakalpojumus citas dalībvalsts, kas nav tā dibināšanas valsts, teritorijā, un, otrkārt, šīs tiesības ietver pakalpojumu saņēmēju tiesības doties uz citu dalībvalsti, lai tur saņemtu pakalpojumu, un netikt apgrūtinātam ar ierobežojumiem (skat. 1999. gada 29. aprīļa spriedumu lietā *C-224/97 Ciola, Recueil*, I-2517. lpp., 11. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 11 Turklāt personas – kādas dalībvalsts rezidentes –, kas dodas uz citu dalībvalsti tūrista statusā vai mācību brauciena ietvaros, ir uzskatāmas par pakalpojumu saņēmējiem LESD 56. panta izpratnē (skat. 2010. gada 15. jūnija spriedumu lietā *C-211/08 Komisija/Spānija, Krājums*, I-5267. lpp., 51. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 12 Līdz ar to tādā lietā kā pamatlieta LESD no 56. līdz 62. pantam paredzētie noteikumi par pakalpojumu sniegšanas brīvību ir piemērojami, pirmkārt, mācību pakalpojumu kuģa vadītāja apliecības saņemšanas sniegšanai, ko piedāvā tādas kuģošanas skolas, kādas ir *Navileme* un *Nautizende*, citu dalībvalstu audzēkņiem, kas nedzīvo Portugālē un vēlas saņemt savas kuģa vadītāja apliecības šajā dalībvalstī, kā arī, otrkārt, šo pašu pakalpojumu sniegšanai minētajiem audzēkņiem.
- 13 Jākonstatē, ka tāda valsts tiesību norma, kāda ir pamatlietā, kurā kuģa vadītāja apliecības piešķiršana ir paredzēta tikai attiecīgās dalībvalsts rezidentiem, pārkāpj LESD 56. panta 1. punktā paredzēto aizliegumu ierobežot pakalpojumu sniegšanas brīvību.
- 14 Lai gan šāda Portugāles tiesību norma ir bez izšķirības piemērojama pilsoņiem un nepilsoņiem un tādējādi nav balstīta uz kuģa vadītāja apliecības saņemšanas kandidātu pilsonību, tomēr tajā kā izšķirošais kritērijs ir izmantota dzīvesvieta. No patstāvīgās judikatūras izriet, ka valsts tiesību norma, kas paredz nošķiršanu, pamatojoties uz dzīvesvietas kritēriju, var darboties principā par ļaunu citu dalībvalstu pilsoņiem, jo nerezidenti visbiežāk ir nepilsoņi (šajā ziņā skat. 1998. gada 7. maija spriedumu lietā *C-350/96 Clean Car Autoservice, Recueil*, I-2521. lpp., 29. punkts; iepriekš minēto spriedumu lietā *Ciola*, 14. punkts, un 2011. gada 25. janvāra spriedumu lietā *C-382/08 Neukirchinger, Krājums*, I-139. lpp., 34. punkts).
- 15 Tātad aplūkotais tiesiskais regulējums var ietekmēt noteiktus attiecīgā pakalpojuma adresātus, proti, Portugālē nedzīvojošas personas, kas ir apmeklējušas *Navileme* vai *Nautizende* piedāvātās mācības un kas, pateicoties šīm mācībām, vēlas pēc tam saņemt savu kuģa vadītāja apliecību Portugālē.

- 16 Turklāt minētais valsts tiesiskais regulējums rada šķērsli kuģa vadīšanas mācību pakalpojumu sniegšanas brīvībai, ko sniedz tādas skolas kā *Navileme* vai *Nautizende*, jo audzēkņiem, kas nedzīvo Portugālē, nevar būt interese par to mācībām tāpēc, ka šie audzēkņi nevar pēc šīm mācībām saņemt kuģa vadītāja apliecību.
- 17 No tā izriet, ka tāds valsts tiesiskais regulējums, kura sekas, pirmkārt, ir tādas, ka Savienības pilsoņi, kas nedzīvo Portugālē, tiek pārliecināti nedoties uz šo dalībvalsti, lai tur piedalītos mācībās, lai saņemtu šīs dalībvalsts izsniegtu kuģošanas atļauju, un, otrkārt, ka tiek padarīti mazāk pievilcīgi pakalpojumi, ko kuģa vadīšanas skolas piedāvā audzēkņiem, kas nedzīvo Portugālē, jo tie nevar nedz piedalīties eksāmenā, lai saņemtu kuģa vadītāja apliecību šajā dalībvalstī, nedz arī saņemt šādu apliecību, ir pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums LESD 56. panta 1. punkta izpratnē.
- 18 Pēc tam ir jāizvērtē, vai pamatlietā aplūkotais ierobežojums ir pieņemams, pamatojoties uz LESD 52. pantā skaidri paredzētajiem izņēmumiem, kas piemērojami šajā jomā saskaņā ar LESD 62. pantu, vai atbilstoši Tiesas judikatūrai pamatots ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem (šajā ziņā skat. 2012. gada 12. jūlija spriedumu lietā C-176/11 *HIT* un *HIT LARIX*, 20. punkts). Tomēr arī tādā gadījumā šāda pasākuma piemērošanai ir jābūt piemērotai, lai īstenotu attiecīgo mērķi, un tā nevar pārsniegt šī mērķa sasniegšanai vajadzīgo (2012. gada 13. decembra spriedums lietā C-379/11 *Caves Krier Frères*, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 19 Šajā ziņā Portugāles valdība apgalvo, ka pamatlietā aplūkotais ierobežojums ir vajadzīgs sabiedriskās kārtības apsvērumu dēļ, šajā gadījumā – šīs dalībvalsts vajadzības nodrošināt paaugstinātu aizsardzības līmeni jūrā dēļ, kam it īpaši ir jānodrošina efektīva kuģu vadīšanas apliecību turētāju kontrole. Nosacījums par dzīvesvietu, kas paredzēts valsts tiesību aktos, šajā ziņā esot būtisks. Šī valdība norāda turklāt, ka Savienības atvasinātās tiesības pašas pieļauj nosacījuma par dzīvesvietu paredzēšanu un norāda šajā ziņā uz Padomes 1991. gada 29. jūlija Direktīvas 91/439/EEK par vadītāju apliecībām (OV L 237, 1. lpp.) 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu.
- 20 Protams, sabiedriskās drošības un kārtības mērķis, kas ir skaidri paredzēts LESD 52. pantā un uz ko atsaucas Portugāles valdība, ir leģitīms mērķis, kas principā varētu attaisnot pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumu. Tomēr pretēji tam, ko apgalvo šī valdība, šis mērķis neattaisno pamatlietā aplūkojamo nosacījumu par dzīvesvietu. Lai varētu izmantot šādu pamatojumu, ir jāpastāv reālam un pietiekami nopietnam sabiedrības pamatinteresu apdraudējumam (2010. gada 21. janvāra spriedums lietā C-546/07 Komisija/Vācija, 49. punkts un tajā minētā judikatūra). Portugāles valdība nekādā ziņā neapgalvo, ka šajā lietā būtu šādi apstākļi.
- 21 Turklāt ir jākonstatē, ka tāds nosacījums, kāds pamatlietā ir nosacījums par dzīvesvietu, kas nekādā ziņā nav saistīts ar apmeklētajām mācībām, un spēja vadīt kuģi pati par sevi nav piemērota vēlamā mērķa sasniegšanai, proti, drošas kuģošanas uz jūras nodrošināšanai.
- 22 Turklāt un pretēji tam, ko apgalvo Portugāles valdība, nozīmes nav tam, ka Direktīvas 91/439 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā un turpmāk - Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Direktīvas 2006/126/EK par vadītāju apliecībām (OV L 403, 18. lpp.) 7. panta 1. punkta e) apakšpunktā ir atļauts izsniegt Eiropas vadītāja apliecības tikai pieprasītājiem, kam pastāvīgā dzīvesvieta ir dalībvalstī, kura izsniedz vadītāja apliecību, vai kas var pierādīt, ka ir tajā mācījušies vismaz sešus mēnešus. Atšķirībā no situācijas pamatlietā šajās direktīvās norādītais nosacījums par dzīvesvietu nosaka katras dalībvalsts kompetenci Savienības tiesību saskaņotajā jomā attiecībā uz Eiropas vadītāja apliecības izsniegšanu.
- 23 Katrā ziņā mērķis nodrošināt labāku drošības jūrā līmeni var tikt apmierināts ar pakalpojumu sniegšanas brīvību mazāk ierobežojošiem pasākumiem, it īpaši, nosakot paaugstinātu eksāmena prasību līmeni kuģa vadītāja apliecības iegūšanai.

- 24 Līdz ar to uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka LESD 52. un 56. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kāds ir pamatlietā, kas Savienības pilsoņiem, kuri vēlas saņemt šīs dalībvalsts kuģa vadītāja apliecību, paredz nosacījumu par dzīvesvietu valsts teritorijā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 25 Attiecībā uz pamatlietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

LESD 52. un 56. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kāds ir pamatlietā, kas Eiropas Savienības pilsoņiem, kuri vēlas saņemt šīs dalībvalsts atpūtas kuģa vadītāja apliecību, paredz nosacījumu par dzīvesvietu valsts teritorijā.

[Paraksti]